

ပြည်သူ့လွှတ်တော်ရုံး

သုတေသနဌာန

၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၆ ရက်

သဘာဝသယံဇာတအရင်းအမြစ်တူးဖော်ရေးနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု

ဖော်ဆောင်ရေးမှတ်တမ်းတို

(Extractive Industry Transparency Initiative) EITI

အကျဉ်းချုပ်

ဤမှတ်တမ်းတိုတွင် နိုင်ငံအများစုကကျင့်သုံးလျက်ရှိသော EITI နှင့်ပတ်သက်၍ ယေဘုယျသတင်း အချက်အလက်များပါရှိပြီး သိရှိလိုသောလွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အား အထောက်အကူပြုစေမည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။

EITI ဆိုသည်မှာ သယံဇာတများအပေါ်ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ စီမံခန့်ခွဲခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ သယံဇာတများသည် နိုင်ငံသားတိုင်းပိုင်ဆိုင်ခြင်းဖြစ်သဖြင့် ယင်းမှရရှိသည့် အကျိုးအမြတ်များကို အစိုးရမှတစ်ဆင့် နိုင်ငံကိုအသိပေးရန် လိုအပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ EITI သည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့်စံချိန် စံညွှန်းများသတ်မှတ်ပေးခြင်း၊ ထုတ်လုပ်မှုကိုကြပ်မတ်ခြင်း၊ အခွန်များဖြန့်ဝေပေးခြင်း၊ သုံးစွဲခြင်းများ စီမံခန့်ခွဲပေးခြင်းဖြစ်သည်။

ဤစာတမ်းတွင် EITI နှင့်ပတ်သက်၍ EITI ၏နောက်ခံသမိုင်းဆောင်ရွက်ချက်နှင့်လုပ်ငန်းတာဝန်များ၊ ယင်းကိုထောက်ခံသည့် အဖွဲ့အစည်းများ၊ EITI ကိုအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်းကြောင့် ရရှိနိုင်မည့်အကျိုးကျေးဇူးများ၊ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံဖြစ်ရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ဆောင်ရွက်နေမှုများ၊ လူ့အဖွဲ့ အစည်းများ၏ထင်မြင်ချက်များ၊ EITI မှ နိုင်ငံများ၏သယံဇာတစီမံအုပ်ချုပ်မှုအပေါ် သုံးသပ်ချက်များ၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင်သယံဇာတတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများ၏ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုများ၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော် ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌနှင့် ကိုယ်စားလှယ်များမှ နော်ဝေနိုင်ငံသို့သွားရောက်ခဲ့သည့် အစီရင်ခံစာ စသည့်အချက် အလက် များကိုကောက်နုတ်စုစည်းဖော်ပြထားပါသည်။

ဤစာတမ်းတိုနှင့်ပတ်သက်၍ သတိပြုရန်အချက်များအား နောက်ဆုံးစာမျက်နှာတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

စဉ်	မာတိကာ	စာမျက်နှာ
၁။	နိဒါန်း	၂ - ၃
၂။	နောက်ခံသမိုင်း	၃ - ၄
၃။	EITI၏ဆောင်ရွက်ချက်နှင့် တာဝန်များ	၄ - ၅
၄။	EITI ကိုအကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဖြင့် ရရှိနိုင်သောအကျိုးကျေးဇူးများ	၅ - ၆
၅။	EITIကိုထောက်ခံသည့် ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းများ၊ အစိုးရအဖွဲ့များ၊ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ	၆ - ၇
၆။	EITI အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံဖြစ်လာရန် ဆောင်ရွက်ရမည့်အဆင့်များ	၇ - ၈- ၉
၇။	EITI အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံဖြစ်ရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ဆောင်ရွက်ချက်များ	၉ - ၁၀ - ၁၁
၈။	EITI နှင့်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏အမြင်များ	၁၁-၁၂
၉။	EITI မှ နိုင်ငံများ၏ သဘာဝအရင်းအမြစ် စီမံအုပ်ချုပ်မှုအပေါ် သုံးသပ်ချက်များ	၁၂ - ၁၃
၁၀။	မြန်မာ့သဘာဝသယံဇာတများတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများ၏ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု	၁၄

နိဒါန်း

မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့သော သယံဇာတကြွယ်ဝသည့် နိုင်ငံများတွင် ၎င်းတို့၏သဘာဝချမ်းသာမှုများ ရှိသော်ငြားလည်း စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုများမှာများသောအားဖြင့် နှေးကွေးလှပါသည်။^၁ ထိုကဲ့သို့ နှောင့်နှေးမှုများ၏နောက်ကွယ်တွင် အရင်းအမြစ်များအား လက်ဝါးကြီး အုပ်ရန်အတွက် ဖြစ်ပွားသောအကြမ်းဖက်ပဋိပက္ခများ^၂ရှိနိုင်ပြီး ထိုနိုင်ငံ၏ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် စီးပွားရေးကို ပိုမိုဆိုးရွားသော ထိခိုက်မှုများ ရှိနိုင်ပါသည်။^၃

EITIသည်သဘာဝသယံဇာတထုတ်လုပ်မှုများတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုအားတိုးတက်စေခြင်းဖြင့် အထက်ဖော်ပြပါ ပြဿနာများကိုဖြေရှင်းရန်ကူညီပေးပါသည်။ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုသည် လွှတ်တော်၊ မီဒီယာ၊ လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းနှင့် လူထုမှ သဘာဝသယံဇာတများ ထုတ်လုပ်ရေးအား အသေးစိတ်လေ့လာ

^၁ Donato De Rosa and Mariana Loopty, Are Natural Resources Cursed? An Investigation of the Dynamic Effects of Resource Dependence on Institutional Quality, The World Bank, July 2012, available from: <http://elibrary.worldbank.org/doi/book/10.1596/1813-9450-6151>

^၂ Otaviano Canuto and Matheus Cavallari, Natural Capital and the Resource Curse, The World Bank, May 2012, available from: <http://siteresources.worldbank.org/EXTPREMNET/Resources/EP83.pdf>

^၃ Ibid.

စစ်ဆေးရာတွင် အထောက်အကူပြုပါသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် သဘာဝသယံဇာတများအား ပိုမိုကောင်းမွန်သော စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ဖြန့်ဝေမှုများအား အားပေးပါလိမ့်မည်။⁴

သဘာဝအရင်းအမြစ်များဖြစ်သည့် ရေနံ၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့ သတ္တုများနှင့် ဓာတ်သတ္တုများကို ထိုနိုင်ငံတွင်နေထိုင်ကြသော နိုင်ငံသားများ ပိုင်ဆိုင်သည်။ ထိုသယံဇာတအရင်းအမြစ်များ တူးဖော်ထုတ်လုပ်ခြင်းသည် စီးပွားရေးနှင့်လူမှုရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် ဦးတည်နေပါသည်။ စီမံခန့်ခွဲမှုလွှဲပြောင်းမှုများ၏ ကောင်းမွန်စွာ မစီမံနိုင်လျှင် အဂတိလိုက်စားမှုများ မကြာခဏဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ပြီး ပဋိပက္ခများပင်ကြုံတွေ့နိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအနေဖြင့် ၎င်း၏သဘာဝသယံဇာတအရင်းအမြစ်များ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစွာ ဆောင်ရွက်နိုင်မှသာ ထိုနိုင်ငံရှိပြည်သူများ အကျိုးခံစားရမည်ဖြစ်ပါသည်။⁵

နောက်ခံသမိုင်း

နိုင်ငံအများစုသည် မိမိတို့နိုင်ငံမှထွက်ရှိသည့် သယံဇာတ၊ ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့များမှ ရရှိသည့် အကျိုးအမြတ်များကို မခံစားရပေ။ ယင်းလုပ်ငန်းများနှင့်ပတ်သက်၍ လွန်ခဲ့သော (၁၄) နှစ်ခန့်က ရေနံနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကန့်ကွက်သူအချို့က Public what you pay မိမိရရှိထားသော ဝင်ငွေကို ကြေညာပေးရန်တောင်းဆိုခဲ့သည်။ Public what you pay ကိုတစ်ဦးတည်းပြုလုပ်၍ မရနိုင်ခြင်းမှ စတင်ကာ အင်္ဂလန်ဝန်ကြီးချုပ်တိုနီဘလဲမှ EITI အဖွဲ့ကိုစတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အုပ်ချုပ်သူအစိုးရအနေဖြင့် သယံဇာတများအပေါ် စီမံခန့်ခွဲမှုလွှဲပြောင်းခြင်း၊ ညံ့ဖျင်းခြင်းတို့ကြောင့် သယံဇာတကျိန်စာသင့်ရသည့်နိုင်ငံများရှိသည်ကိုတွေ့ရှိရသည်။ ယင်းနိုင်ငံသည်နော်ရူးနိုင်ငံဖြစ်သည်။ သယံဇာတမှရသောငွေများကို မြင်သာထင်သာရှိအောင်ပြုလုပ်လျှင် သယံဇာတကျိန်စာသင့်မှုကို ရှောင်နိုင်မည်ဟု ၂၀၁၂ တွင်ကျင်းပသော ဂျီ ၈ (G 8)အစည်းအဝေးတွင် ဗြိတိန်ဝန်ကြီးချုပ် တိုနီဘလဲ ကစတင် တင်ပြခဲ့ရာတွင် EITI (Extractive Industry Transparency Initiative) ဟူသော ကမ္ဘာ့လှုပ်ရှားမှုကြီး စတင်ပေါ်ပေါက်လာပါသည်။⁶

ယခုအခါကမ္ဘာ့ EITI အဖွဲ့ကြီးကို နော်ဝေနိုင်ငံတွင် အခြေစိုက်ပြီး EITI မှပြောကြားရာတွင် မိမိအဖွဲ့တွင်အစိုးရနှင့် ကုမ္ပဏီများရှိပါကြောင်း၊ အဖွဲ့ဝင် (၄၁) နိုင်ငံတွင် (၃၅) နိုင်ငံမှ ကမ္ဘာ့ဘဏ်နှင့် အပြန်အလှန်ထောက်ပံ့ပေးရန် အစိုးရနှင့်အစီအစဉ်များရေးဆွဲထားပါကြောင်း၊ UN အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အနည်းငယ်ဆက်စပ်မှုရှိပါကြောင်း၊ EITI ၏(၁၆)နိုင်ငံ Candidatate နိုင်ငံများသည် လျှောက်လွှာတင်ထားသည့်နိုင်ငံများဖြစ်ပြီး အစီရင်ခံစာအနည်းဆုံးတစ်ခုပြနိုင်ပြီး လက်ခံနိုင်သည့် Compiler နိုင်ငံများ (၂၇) နိုင်ငံရှိပြီး အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံဖြစ်ရန် ကြိုးစားနေသည့်နိုင်ငံ (၁၀) နိုင်ငံလောက်ရှိနေပြီးဖြစ်ပါကြောင်း။⁷

⁴ Transparency in extractive industries: What has been achieved and what more can Australia do ? Development Policy Centre, Australian National University, May 2013, available from <http://www.devpolicy.anu.edu.au>

⁵ Extractive Industries Transparency Initiative, available from: <http://www.eiti.org> [accessed 30 May 2014]

⁶ ဒေါက်တာမောင်မောင်သိမ်း၊ သယံဇာတကျိန်စာနှင့် အီးအိုင်တီအိုင် (EITI)၊ ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၁၀ ရက်၊ စနေနေ့ထုတ် ကြေးမုံသတင်းစာ၊ စာမျက်နှာ ၆ (accessed 31 May 2014)

⁷ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ ၇-၁၂-၂၀၁၃ မှ ၁၉-၁၂-၂၀၁၃ ရက်နေ့အထိ နော်ဝေ၊ ဆွီဒင်၊ ဒိန်းမတ်နိုင်ငံများသို့ သွားရောက်ခဲ့သည့်လေ့လာရေးခရီးစဉ်အစီရင်ခံစာ

နိုင်ငံပေါင်း ၂၃ နိုင်ငံသည် EITI ကိုလိုက်နာသည့်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ ဖြစ်လာပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ- အယ် (လ်) ဘေးနီးယား၊ အာဇာတိုင်ဂျန်၊ ဘူကီနာဖာဆို၊ အလယ်ပိုင်းအာဖရိကသမ္မတနိုင်ငံ၊ ဂါနာ၊ အီရတ်၊ ခါဂျစ်သမ္မတနိုင်ငံ၊ လိုင်ဘေးနီးယား၊ မောရစ်တေးနီးယား၊ မာလီ၊ မွန်ဂိုလီးယား၊ မိုဇမ်ဘစ်၊ ပီရူး၊ နိုက်ဂျီးရီးယား၊ နိုင်ဂျာ၊ နော်ဝေ၊ ကွန်ဂိုသမ္မတနိုင်ငံ၊ တန်ဇန်နီးယား၊ တီမော-လက်စတပ်(စ်)၊ တိုဂို၊ ယီမင်နှင့် ဇမ်ဘီးယားနိုင်ငံများ ဖြစ်ကြသည်။

EITI အဖွဲ့ဝင်လောင်းအဖြစ်ရရှိထားသည့် ၁၆ နိုင်ငံရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-အာဖရိကနက္ခတ်၊ ကင်မရွန်း၊ ချတ်ဒ်၊ ကွန်ဂိုဒီမိုကရက်တစ် သမ္မတနိုင်ငံ၊ ဂွါတီမာလာ၊ ဂီနီ၊ ဟွန်ဒူးရပ်စ်၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ကာဇက်စတန်၊ မက်ဒါဂက်စကာ၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ ဆီယာရာလီယွန်၊ ဆောင်တိုမီနှင့်ပရင်စီပီ၊ ဆော်လမွန် ကျွန်းစု၊ တာဂျစ်ကစ္စတန်၊ ထရီနီဒတ်၊ တိုဘာကို နိုင်ငံများဖြစ်ကြသည်။

အထက်ပါအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများအနက် ၃၃နိုင်ငံသည် EITIအစီရင်ခံစာတစ်ခုတွင် ပေးဆောင်ရငွေများနှင့် ဝင်ငွေများကို ထုတ်ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ကိုလံဘီယာ၊ ပြင်သစ်၊ ပါပူအာနယူးဂီနီ၊ ဗြိတိန်၊ ယူကရိန်း၊ မြန်မာနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအပါအဝင် နိုင်ငံအများအပြားတို့က EITI ကိုအကောင် အထည် ဖော်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိကြောင်းဖော်ပြခဲ့ကြပြီး သတ်မှတ်ထားသောလိုအပ်ချက်များ ပြည့်မီရေးအတွက် ရှေ့ရှု ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။⁸

EITI ၏ ဆောင်ရွက်ချက်နှင့် တာဝန်များ

EITIသည်EITIစံနှုန်းကိုထိန်းသိမ်းထားသည်။ နိုင်ငံများသည် ရေနံသဘာဝဓါတ်ငွေ့နှင့် ဓါတ်သတ္တု ကုမ္ပဏီများက အစိုးရအား ပေးချေလိုက်သော အခွန်ငွေများပြည့်ပြည့်ဝဝ ထုတ်ဖော်ရန်သည် EITI စံနှုန်းကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုပေးချေမှုများအား EITI နှစ်စဉ်အစီရင်ခံစာတွင် ထုတ်ဖော်ရေးသားရမည်။ ထိုအစီရင်ခံစာသည် နိုင်ငံသားများအား ၎င်းတို့၏အစိုးရအနေဖြင့် နိုင်ငံ၏ သဘာဝသယံဇာတ အရင်းအမြစ်များမှ မည်မျှရရှိသည်ကို သိရှိခွင့်ပြုသည်။⁹

EITI ဆိုသည်မှာ သယံဇာတ တူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကများကထည့်ဝင်ထား သော အသုံးစရိတ်များဖြင့် အစိုးရ၊ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီနှင့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်း အားလုံးပူးပေါင်းကာ ဒေသတွင်း သယံဇာတတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများ ပိုမိုပွင့်လင်းမြင်သာလာစေရန် အဓိကဆောင်ရွက် ကြသည်။ ဆိုလိုသည်မှာသတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းများနှင့် စွမ်းအင်လုပ်ငန်းများက အစိုးရထံပေးသွင်းသည့် အခွန်နှုန်းထားတို့ကို အများပြည်သူများ သိရှိလာစေရန် ပွင့်လင်းစွာထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ သဘာဝသယံဇာတ ထွက်ရှိသောဒေသများမှ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် စီးပွားရေး လုပ်ငန်းရှင်များကို EITI စံနှုန်းအကြောင်း သိရှိနားလည်ကာ ယင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင်ပါဝင်ကြရန် ပြည်တွင်းပြည်ပ လေ့လာသုံးသပ်သူများက တိုက်တွန်းကြသည်။ ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းရှင်များနှင့် အစိုးရ အကြားဆက်သွယ်မှုကို ထိန်းညှိပေးမည့် လူထုနှင့်ဆက်သွယ်မှု အများဆုံးရှိသော အရပ်ဘက်အဖွဲ့

⁸ သယံဇာတတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများပွင့်လင်းမြင်သာရေးဆောင်ရွက်မှု၊ available from: [\(http://www.myanmarEITI.org\(EITI Fact Sheet – Burmese version\)\)](http://www.myanmarEITI.org(EITI Fact Sheet – Burmese version)) (accessed 2 June 2014)

⁹ ibid

အစည်းများ၏ အသံများသည် EITI လုပ်ငန်းစဉ်တွင် မပါမဖြစ်အရေးကြီးကြောင်း အင်ဒိုနီးရှားမှ EITI အဖွဲ့ဝင် ပညာရှင်များကသုံးသပ်ပြောကြားသည်။

သဘာဝသယံဇာတတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများ ပွင့်လင်းမြင်သာရေးဆောင်ရွက်မှုဆိုသည်မှာ အစိုးရ၊ ကုမ္ပဏီများနှင့်အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့်အတူတကွ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ တိုးတက်စေရန်နှင့် သဘာဝအရင်းအမြစ်များမှ ရရှိလာသောအခွန်များကို စနစ်တကျစီမံဆောင်ရွက်နိုင်ရေးဖြစ်သည်။¹⁰

EITI (သဘာဝသယံဇာတတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေး လုပ်ငန်းများပွင့်လင်းမြင်သာရေးဆောင်ရွက်မှု) သည် သယံဇာတတူးဖော် ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းကဏ္ဍတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုတို့ကို တိုးတက်ကောင်းမွန် စေခြင်းအားဖြင့် အုပ်ချုပ်မှုစနစ်ကိုအင်အားတောင့်တင်းခိုင်မာလာစေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ EITIသည် ဝင်ငွေ ပွင့်လင်းမြင်သာရေးကို အားပေးသော ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာစံနှုန်းဖြစ်သည်။ ၎င်းမှာ နိုင်ငံအလိုက်ကုမ္ပဏီများက ပေးဆောင်ရမည့် အခွန်အခများနှင့် အစိုးရမှရရှိသော ဝင်ငွေတို့ကို စောင့်ကြည့်ရေး၊ တိုက်ဆိုင်ဖော်ပြပေးရေးနှင့် ပတ်သက်၍ တိကျခိုင်မာမှုရှိပြီး နိုင်ငံ၏ပကတိအခြေအနေအရ ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်ရှိသော နည်းစနစ်ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံအသီးသီးသည် မိမိ၏ကိုယ်ပိုင် EITI လုပ်ငန်းစဉ်ကို ချမှတ်ထားပြီး ဤလုပ်ငန်းစဉ်ကိုအစိုးရ၊ ကုမ္ပဏီများနှင့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများရှိ ပုဂ္ဂိုလ်များက စောင့်ကြည့်ကြီးကြပ်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာ EITI ဘုတ်အဖွဲ့နှင့် နိုင်ငံတကာဆိုင်ရာ EITI အတွင်းရေးမှူးရုံးတို့သည် EITI နည်းစနစ်နှင့်ပတ်သက်၍ နိုင်ငံတကာဆိုင်ရာစောင့်ကြည့် ကြီးကြပ်သူများအဖြစ် တာဝန်ယူကြသည်။¹¹

EITI ကိုအကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဖြင့် ရရှိနိုင်သောအကျိုးကျေးဇူးများ

EITI ကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဖြင့် အစိုးရများသည် ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်း၊ အကျင့်ပျက် ခြစားမှု တိုက်ဖျက်ခြင်း၊ ပွင့်လင်းမြင်သာရေး စံချိန်စံညွှန်းအတိုင်း လိုက်နာဆောင်ရွက်နေခြင်းကြောင့် အခွန်ကောက်ခံခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များကို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေပါသည်။ ကုမ္ပဏီများအနေဖြင့်လည်း သတင်းအချက်အလက်များကိုဖော်ပြပေးရသောကြောင့် မျှတသောယှဉ်ပြိုင်နိုင်ခွင့် အကျိုးကျေးဇူးများရရှိစေပါသည်။ နိုင်ငံသားများ၊ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့်ကောင်းမွန်စွာဆက်ဆံနိုင်ပြီး၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဝန်းကျင်မှလည်း အကျိုးကျေးဇူးများခံစားရရှိနိုင်ပါသည်။ လုပ်ငန်းနှင့်ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်များရရှိခြင်း၊ အစိုးရ၊ ကုမ္ပဏီများနှင့် အခြားအင်အားစု အားလုံးပါဝင်ပတ်သက်နိုင်သည့် ပြောဆိုဆွေးနွေးမှုရှိခြင်း စသည့်အကျိုးကျေးဇူးများရရှိစေပါသည်။¹²

နိုင်ငံသားများနှင့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများသည် ဤလုပ်ငန်းကဏ္ဍအကြောင်းနှင့် ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်များ ရရှိခြင်း၊ အစိုးရ၊ ကုမ္ပဏီများနှင့် အခြားအင်အားစု အားလုံးပါဝင်ပတ်သက်နိုင်သည့် ပြောဆိုဆွေးနွေးမှုဝန်းကျင်ရှိခြင်းစသည့် အကျိုးကျေးဇူးများရရှိစေပါသည်။ ပိုမိုပွင့်လင်း

¹⁰ Extractive Industries Transparency Initiative, available from: <http://www.eiti.org> [accessed 30 May 2014]

¹¹ သယံဇာတတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများပွင့်လင်းမြင်သာရေးဆောင်ရွက်မှု၊ available from: <http://www.myanmar.eiti.org> (EITI Fact Sheet – Burmese version) (accessed 2 June 2014)

¹² Ibid.

မြင်သာပြီး တရားမျှတသော ယှဉ်ပြိုင်မှုတို့ကြောင့် စွမ်းအင်လုံခြုံမှုပိုမိုရရှိနိုင်ပါသည်။ ဤသို့စွမ်းအင် တည်ငြိမ်မှု ပိုမိုရရှိလာခြင်းကြောင့် ထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းတွင် ရေရှည်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများတိုးပွားလာနိုင် ပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် သဘာဝသယံဇာတအရင်းအမြစ်မှ ရရှိသောဝင်ငွေများကိုယုံကြည် အားထားမှု တိုးပွားလာနိုင်ပါသည်။¹³

အကျင့်ပျက်မှုတိုက်ဖျက်ရေး ဥရောပသုတေသနစင်တာနှင့် State အဆောက်အအုံမှ ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ မူဝါဒဆိုင်ရာစာတမ်းတိုတွင် လာဘ်ပေးလာဘ်ယူများသော နိုင်ငံများသည် EITI အား မည်သူတိုက်တွန်းချက်မှ မရှိပဲအသုံးပြုကြပါသည်။ နိုင်ငံတကာတွင် ဂုဏ်သတင်းပိုမိုကောင်းမွန်စေရန် နှင့်နိုင်ငံခြားကူညီမှုများပိုမိုရရှိစေရန် ဤသို့ဆောင်ရွက်ကြခြင်းဖြစ်သည်။¹⁴

ထိုစာတမ်းအရ EITI အသုံးပြုခြင်းသည် နိုင်ငံတကာအကူအညီများအား တိုင်းတာရနိုင်သောအနေ အထားတစ်ခုဖြင့် တိုးများသွားစေသည်။ အစီရင်ခံစာတွင် မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် EITI အဖွဲ့ဝင်ရခြင်း အကြောင်းမှာ လက်ရှိအစိုးရသည် “ယခင်အစိုးရများနှင့် မတူသည်ကိုပြသရန်နှင့် မဲပေးသူများအားဆု အဖြစ်ပေးနိုင်သော အရင်းအမြစ်များအား အသုံးပြုခွင့်ရရန်” ဖြစ်နိုင်သည်ဟုဖော်ပြထားပါသည်။

စာတမ်းတွင် ဆက်လက်ဖော်ပြထားသည်မှာ EITI သည် “အလယ်အလတ်သာ အကျင့်ပျက်သော နိုင်ငံများနှင့် ထင်သလောက်အကျင့်ပျက်မှုမရှိသော နိုင်ငံများအတွက် လွယ်ကူသောအနိုင်ရရှိမှု” ဖြစ်နိုင်သည်ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ စာတမ်းတွင် “ဆက်လက်၍ အကျင့်ပျက်မှုအား အားပေးလိုသော အစိုးရများအတွက်... EITI အားအသုံးပြုမည်ဆိုပါက အဓိပ္ပါယ်မရှိကြောင်း” ဖော်ပြထားပါသည်။¹⁵

EITIကိုထောက်ခံသည့် ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းများ၊ အစိုးရအဖွဲ့များ၊ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ

ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံးရေနံ၊ ဓာတ်ငွေ့နှင့် သတ္တုတူးဖော်ရေးကုမ္ပဏီ (၈၀) ကျော်တို့က EITI ကို အားပေး ထောက်ခံကြကာ EITI လုပ်ငန်းတွင် တက်ကြွစွာပါဝင်ဆောင်ရွက်နေကြသည်။ (နိုင်ငံအလိုက်လုပ် ဆောင်ချက်များဖြင့်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံတကာအဆင့် လုပ်ဆောင်ချက်များဖြင့်လည်းကောင်း၊ လုပ်ငန်း ရှင်အဖွဲ့အစည်းများဖြင့်လည်းကောင်း ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေကြခြင်းဖြစ်သည်။) ထို့အပြင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ပမာဏဒေါ်လာ (၁၉) ထရီလီယံကျော်ကို စီမံခန့်ခွဲလျက်ရှိသော နိုင်ငံတကာရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအဖွဲ့ အစည်း၏ ထောက်ခံမှုကိုလည်းရရှိခဲ့ပါသည်။

အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများက EITI တွင် တိုက်ရိုက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကမ္ဘာတစ်လွှားရှိ အစိုးရ မဟုတ်သော (NGO) အဖွဲ့အစည်းပေါင်း (၄၀၀)ကျော်၏ ထောက်ခံအားပေးမှုရရှိသော “သင်ပေးဆောင် ရငွေကိုထုတ်ဖော်ပြပါ” (Publish what you pay) လှုပ်ရှားမှုဖြင့်လည်းကောင်း EITI တွင် ပါဝင်ဆောင် ရွက်ကြသည်။ EITI ကိုထောက်ခံအားပေးသော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများတွင် ကမ္ဘာ့ဘဏ်၊

¹³ Ibid.

¹⁴ Liz David-Barrett and Ken Okamura, The Transparency Paradox: Why do Corrupt Countries Join EITI?, European Research Centre for Anti-Corruption and State Building, November 2013, Available from: <http://eiti.org/files/The-Transparency-Paradox.-Why-do-Corrupt-Countries-Join-EITI1.pdf>

¹⁵ Ibid

နိုင်ငံတကာရန်ပုံငွေအဖွဲ့နှင့် ဒေသတွင်းဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ်များပါဝင်သည်။ ဤအဖွဲ့အစည်းများသည် အကောင်အထည်ဖော်နေသော နိုင်ငံများကိုသာမက EITI ပြန့်ပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ကူညီ ထောက်ပံ့ပေးသည်။ အစိုးရအများအပြား (ဩစတေးလျ၊ ဘယ်လ်ဂျီယံ၊ ကနေဒါ၊ ဒိန်းမတ်၊ ဖင်လန်၊ ဂျာမနီ၊ အီတလီ၊ ဂျပန်၊ နယ်သာလန်၊ နော်ဝေ၊ စပိန်၊ ဆွီဒင်၊ ဆွစ်ဇာလန်၊ ဗြိတိန်၊ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု စသည်တို့) ကလည်း EITI ကိုထောက်ခံအားပေးကြသည်။ ဤအစိုးရများသည် နိုင်ငံ ရေးဆိုင်ရာ၊ နည်းပညာဆိုင်ရာ နှင့်ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့များကို နိုင်ငံတကာ အဆင့် အရ သာမက တိုင်းပြည်အဆင့်အရပါ ပေးသည်။ အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်သော နိုင်ငံများအား ဘဏ္ဍာရေး အထောက်အပံ့များကို(နှစ်ဦးနှစ်ဖက် သဘောတူညီချက်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ကမ္ဘာ့ ဘဏ် မှ စီမံအုပ်ချုပ်သောအလှူရှင် ပေါင်းစုံထည့်ဝင် သောရန်ပုံငွေဖြင့်သော်လည်းကောင်း) ပေးသည်။ EITI ကို ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ ၊ ဂျီ ၈ (G 8)၊ ဂျီ ၂၀ (G 20)၊ အာဖရိကသမဂ္ဂ ၊ International Organization of La Francophonieနှင့် ဥရောပ သမဂ္ဂအစရှိသော အဖွဲ့အစည်းများတို့က ထောက်ခံ ချက်များပေးထားသည်။¹⁶

EITI အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံဖြစ်လာရန် ဆောင်ရွက်ရမည့်အဆင့်များ

(က) EITI အဖွဲ့ဝင်လောင်းနိုင်ငံ

သဘာဝအရင်းအမြစ်များကို ထုတ်ယူသုံးစွဲနေသည့် နိုင်ငံတိုင်း EITI စံနှုန်းများကို လိုက်နာ အကောင် အထည်ဖော်နိုင်ပါသည်။ အဆိုပါ EITI စံနှုန်းများကို လိုက်နာအကောင်အထည်ဖော်ရန် ကြိုးပမ်းနေ သောအစိုးရအနေဖြင့် EITI အဖွဲ့ဝင်လောင်းနိုင်ငံ (Candidate Country) ဖြစ်ရန်အတွက် နိုင်ငံတကာ EITI ဘုတ်အဖွဲ့သို့ လျှောက်လွှာမတင်မီလုပ်ဆောင်ရမည့် အဆင့်လေးဆင့်ရှိပါသည်။ ထိုအဆင့်များမှာ -

- (၁) အစိုးရသည် EITIဖော်ဆောင်ရမည့် ရည်ရွယ်ချက်ကိုရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ အများ သိစေရန် ထုတ်ပြန်ကြေညာရမည်။
- (၂) အစိုးရသည် EITI ဖော်ဆောင်ရေးကိစ္စတွင် ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုမည့် အဆင့်မြင့်အရာရှိ တစ်ဦးကိုခန့်ထားခြင်း (သို့မဟုတ်) အဆင့်မြင့်အဖွဲ့ကိုဖွဲ့စည်းတာဝန်ပေးခြင်း ပြုလုပ် ရမည်။
- (၃) အစိုးရသည် EITIဖော်ဆောင်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ ကုမ္ပဏီများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပြီး EITI ဖော်ဆောင်ရေးကိစ္စကို စောင့်ကြည့် ကြီးကြပ်မည့် သုံးပွင့်ဆိုင် ညွှန်ပေါင်းအဖွဲ့ (MSG) ကိုဖွဲ့စည်းပေးရမည်။

¹⁶သယံဇာတတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများပွင့်လင်းမြင်သာရေးဆောင်ရွက်မှု available from: <http://www.myanmar-eiti.org>(EITI Fact Sheet – Burmese version) (accessed 2 June 2014)

- (၄) သုံးပွင့်ဆိုင်ညွန့်ပေါင်းအဖွဲ့ (MSG) အခွန်ငွေများ တိုက်ဆိုင်စစ်ဆေးခြင်း၊ အစီရင်ခံစာ ထုတ်ပြန်ခြင်းအတွက် သတ်မှတ်အချိန်ဇယားအတိုင်း လုပ်ငန်းများအချိန်မီ ပြီးစီးအောင် အစီအစဉ်များရေးဆွဲရမည်။

(ခ) EITI လိုက်နာသူ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ

EITI လိုက်နာသူအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ (Compliant Country) ဖြစ်ရန်အတွက် အဖွဲ့ဝင်လောင်း ကာလအတွင်း နိုင်ငံများအနေဖြင့် အောက်ပါလိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းရန် လိုအပ်ပါသည်။

- (၁) EITI လုပ်ငန်းစဉ်များကို သုံးပွင့်ဆိုင်ညွန့်ပေါင်းအဖွဲ့ (MSG) မှ ထိရောက်စွာကြီးကြပ်မှု ပေးရပါမည်။
- (၂) EITI အစီရင်ခံစာများကိုအချိန်မီထုတ်ပြန်ရမည်။
- (၃) EITI အစီရင်ခံစာများတွင် သယံဇာတ တူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးဆိုင်ရာ ဆက်စပ်သတင်း အချက်အလက်(EITI စံနှုန်းသရုပ်ပြပုံတွင် ပါဝင်သောအချက်အလက်)များ ပါဝင်ရပါမည်။
- (၄) EITI အစီရင်ခံစာတွင် အစိုးရမှ သဘာဝသယံဇာတတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေး လုပ်ငန်းများ မှရရှိသောအခွန်ဝင်ငွေများကို အပြည့်အဝထုတ်ဖော်ပြသခြင်းနှင့် ရေနံ၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့နှင့် သတ္တုတူးဖော်ရေးကုမ္ပဏီများမှ အစိုးရကိုပေးဆောင်ရသော အခွန်ပေးငွေများကို ထုတ်ဖော်ပြသခြင်းအား ပြည့်စုံစွာဖော်ပြပေးထားသောအစီရင်ခံစာ ဖြစ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။
- (၅) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစံနှုန်းများကို လိုက်နာကျင့်သုံးရာတွင် ယုံကြည်စိတ်ချရသော လုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။
- (၆) EITI အစီရင်ခံစာများသည် ရှင်းလင်းတိကျမှုရှိခြင်း၊ အလွယ်တကူနားလည်နိုင်ခြင်း၊ ပြည်သူလူထု အလွယ်တကူ လက်လှမ်းမှီဖတ်ရှုနိုင်မှု ရှိရမည်ဖြစ်ပြီး လူထုအတွင်း ဆွေးနွေး ငြင်းခုံသုံးသပ်မှုများအတွက် အထောက်အပံ့ဖြစ်ရမည်။
- (၇) ပါဝင်ပတ်သက်သူသုံးပွင့်ဆိုင်ညွန့်ပေါင်းအဖွဲ့အနေဖြင့် EITI အကောင်အထည်ဖော်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်မှ ရလဒ်များနှင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး ရှေ့လုပ်ငန်း စဉ်များအတွက် သင်ခန်းစာများရရှိရန် လုပ်ဆောင်ရပါမည်။

EITI အဖွဲ့ဝင်လောင်းနိုင်ငံဖြစ်လိုလျှင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် သတ်မှတ်ထားသောလိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်မီရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့နောက် တစ်နှစ်ခွဲခန့်အချိန်ယူပြီး EITI အစီရင်ခံစာတစ်စောင် ထုတ်ပြန်ရမည်။ ထိုအစီရင်ခံစာတွင် သဘာဝသယံဇာတတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးအတွက် ပေးရသောအခွန်၊ စာချုပ်ဆုကြေးစသည့်အခွန်အခများနှင့်ပတ်သက်၍ ကုမ္ပဏီများ၏ပြောဆိုချက်များနှင့် အစိုးရ၏ ပြောဆိုချက်တို့ကို တိုက်ဆိုင်ဖော်ပြပေးရမည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် EITI ကိုလိုက်နာသူ အဆင့်အတန်း

ရရှိရန်အတွက် EITI အတည်ပြုချက်ရရှိရန် ဆောင်ရွက်ရမည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် EITI လိုအပ်ချက်များအားလုံး ပြည့်မီကြောင်း နိုင်ငံတကာဆိုင်ရာ EITI ဘုတ်အဖွဲ့က ထင်မြင်ယူဆလျှင် ထိုနိုင်ငံသည် EITI လိုက်နာသူနိုင်ငံအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခြင်းခံရမည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် တိုးတက်မှုများကို စွမ်းဆောင်နိုင်သော်လည်း လိုအပ်ချက်အားလုံးကို အပြည့်အဝပြည့်မီခြင်းမရှိပါက အဖွဲ့ဝင်လောင်းအဆင့်အတန်းကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရေးအတွက် လျှောက်ထားနိုင်သည်။ အရာရောက်သော တိုးတက်မှုများမရှိပါက ဘုတ်အဖွဲ့သည် ထိုနိုင်ငံ၏ EITI အဆင့်အတန်းကို ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းနိုင်သည်။¹⁷

EITI အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံဖြစ်ရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ဆောင်ရွက်ချက်များ

(က) ဦးဆောင်ကော်မတီဖွဲ့စည်းခြင်း

တွင်းထွက်သယံဇာတ အရင်းအမြစ်တူးဖော်ရေး စက်မှုလုပ်ငန်းများ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ဖော်ဆောင်ရေး ဦးဆောင်ကော်မတီကို ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၁၄ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံတော်သမ္မတရုံးမှ အမိန့်ကြော်ငြာစာအမှတ် ၉၉/၂၀၁၂ ဖြင့်ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။

နိုင်ငံတော်မှချမှတ်ထားသည့် စီးပွားရေးနှင့်လူမှုရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု အခြေခံမူဘောင်များအရ ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရသည် တွင်းထွက်သယံဇာတအရင်းအမြစ် တူးဖော်ရေး စက်မှုလုပ်ငန်းများ စီမံကွပ်ကဲမှု ပိုမိုကောင်းမွန်စေရန်လည်းကောင်း၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဝန်းကျင် အားကောင်းစေရန်လည်းကောင်း၊ ပုဂ္ဂလိကရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများနှင့် ပြည်သူလူထုအကြား ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိ၍ အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးရှင်းလင်းမှု ရှိလာစေရန်လည်းကောင်း၊ ပုဂ္ဂလိကက လူထုအခြေပြအဖွဲ့အစည်းများနှင့်အတူ လက်တွဲအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ပြီး ပြည်သူလူထုအား အသိပေးရန်လည်းကောင်း၊ တွင်းထွက်သယံဇာတအရင်းအမြစ် တူးဖော်ရေးစက်မှုလုပ်ငန်းများ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ဖော်ဆောင်ခြင်းကိစ္စရပ်ကို နိုင်ငံတော်ကိုယ်စား ဦးစီးဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် " တွင်းထွက်သယံဇာတ အရင်းအမြစ်တူးဖော်ရေး စက်မှုလုပ်ငန်းများ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုဖော်ဆောင်ရေး ဦးဆောင်ကော်မတီ Extractive Industry Transparency Initiative Leading Authority)" ကိုဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ထိုဦးဆောင်ကော်မတီတွင် သမ္မတရုံးဝန်ကြီးဌာန (၃) ခု ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဦးစီးသိန်းမှ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ပါဝင်ပြီး အတွင်းရေးမှူးအဖြစ် ဘဏ္ဍာရေးနှင့်အခွန်ဝန်ကြီးဌာနမှ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးဝင်းရှိန် ပါဝင်သည်။ အဖွဲ့ဝင်များအဖြစ် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးဌာနမှ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးဝင်းထွန်း၊ စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာနမှ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးသန်းဌေး၊ သတ္တုတွင်းဝန်ကြီးဌာနမှ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာမြင့်အောင်တို့ ပါဝင်ကြသည်။

တွင်းထွက်သယံဇာတ အရင်းအမြစ်တူးဖော်ရေး စက်မှုလုပ်ငန်းများ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ဖော်ဆောင်ရေး ဦးဆောင်ကော်မတီ၏လုပ်ငန်းတာဝန်မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

¹⁷ သယံဇာတတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများပွင့်လင်းမြင်သာရေးဆောင်ရွက်မှု၊ available from: [http://www.myanmaraiti.org\(EITI Fact Sheet – Burmese version\) \(accessed 2 June 2014\)](http://www.myanmaraiti.org(EITI Fact Sheet – Burmese version) (accessed 2 June 2014))

- (၁) တွင်းထွက်သယံဇာတ အရင်းအမြစ်တူးဖော်ရေးနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းများ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ဖော်ဆောင်ခြင်းကိစ္စအရပ်ရပ်ကို နိုင်ငံတော်နှင့်လက်တွဲ ဆောင်ရွက်သွားမည့် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍနှင့် လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများအကြား EITI ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများကို တာဝန်ခံဆောင်ရွက်မည့် လုပ်ငန်းကော်မတီတစ်ရပ်ကို ဖွဲ့စည်းရန်။
- (၂) တွင်းထွက်သယံဇာတအရင်းအမြစ်တူးဖော်ရေး စက်မှုလုပ်ငန်းများ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုဖော်ဆောင်ခြင်းလုပ်ငန်းများအကောင်အထည်ဖော်ရန် လုပ်ငန်းစဉ်မူကြမ်းတစ်ရပ် ပြင်ဆင်ရေးဆွဲရန်။
- (၃) နိုင်ငံတကာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအစီအစဉ်ဖြစ်သော Extractive Industry Transparency Initiative တွင် မြန်မာနိုင်ငံအား အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ် အပြီးသတ်လျှောက်ထား၍ အဖွဲ့ဝင်လောင်း (Candidate Member) အဆင့်အထိ အောင်မြင်စွာ ပါဝင်နိုင်ရန်လိုအပ်သည့် လုပ်ငန်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်။
- (၄) မြန်မာနိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအရင်းအမြစ်အဖွဲ့အစည်း MDRI (Myanmar Development Resource Institute) ၏ စီးပွားရေးနှင့်လူမှုရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအဖွဲ့ (Centre for Economic and Social Development) CESD အားညှိနှိုင်းရေးတာဝန်ခံ (Coordinator) အဖြစ်တာဝန်ပေးအပ်ရန်။
- (၅) တွင်းထွက်သယံဇာတ အရင်းအမြစ်တူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများကို နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့် စီးပွားရေးတိုးတက်မှုများအတွက် လက်တွေ့အကျိုးရှိပြီး နောင်လာနောက်သား ပြည်သူများအတွက် ရေရှည်တည်တံ့မည့် ဖွံ့ဖြိုးတက်ရေးကိုရှေးရှုသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို သတ်မှတ်အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရန်။

အထက်ပါလုပ်ငန်းတာဝန်များကို ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၃၁ ရက်နေ့ နောက်ဆုံးထား၍ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်သွားရန်ဖြစ်သည်။¹⁸

EITI နှင့်ပတ်သက်၍ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များသည် ၇-၁၂-၂၀၁၃ မှ ၁၉-၁၂-၂၀၁၃ ရက်နေ့အထိ နော်ဝေနိုင်ငံ (အော်စလိုမြို့)၊ ဆွီဒင်နိုင်ငံ(စတော့ဟုမ်းမြို့)၊ ဒိန်းမတ်နိုင်ငံ (ကိုပင်ဟေဂင်မြို့)များသို့ လေ့လာရေးခရီးစဉ်အဖြစ်သွားရောက်ခဲ့ရာတွင် နော်ဝေနိုင်ငံ EITI အဖွဲ့ဖြင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေး၍ လေ့လာမှုများလည်းရှိခဲ့ပါသည်။¹⁹

(ခ) သုံးပွင့်ဆိုင် ညွှန်.ပေါင်းအဖွဲ့. (MEITI- MSG) ဖွဲ့စည်းခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံသည် Extractive Industry Transparency Initiative (EITI) အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်လာနိုင်ရေးအတွက် EITI စံနှုန်းများနှင့်အညီဆောင်ရွက်ရန် အစိုးရ၊ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများနှင့်

¹⁸ MYANMAR MEITI, available from: www.Myanmar.eiti.org [accessed 31 May 2014]

¹⁹ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ ၇-၁၂-၂၀၁၃ မှ ၁၉-၁၂-၂၀၁၃ ရက်နေ့အထိ နော်ဝေ၊ ဆွီဒင်၊ ဒိန်းမတ်နိုင်ငံများသို့ သွားရောက်ခဲ့သည့်လေ့လာရေးခရီးစဉ်အစီရင်ခံစာ

အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများမှ ကိုယ်စားလှယ်များပါဝင်သော သုံးပွင့်ဆိုင်ညွန့်ပေါင်းအဖွဲ့ကို တွင်းထွက် သယံဇာတအရင်းအမြစ် တူးဖော်ရေးစက်မှုလုပ်ငန်းများ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ဖော်ဆောင်ရေး ဦးဆောင်ကော်မတီမှ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၃၁ ရက် ရက်စွဲပါ အမိန့်ကြော်ငြာ စာအမှတ် ၃/၂၀၁၄ ဖြင့် ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင်းထွက် သယံဇာတအရင်းအမြစ် တူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများ ပွင့်လင်း မြင်သာမှု ဖော်ဆောင်ရေးသုံးပွင့်ဆိုင် ညွန့်ပေါင်းအဖွဲ့ Myanmar Extractive Industry Transparency Initiative- Multi Stake Holder Group (MEITI-MSG) တွင် ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ဒုတိယဝန်ကြီးဒေါက်တာမောင်မောင်သိမ်း၊ စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာန၊ ဒုတိယဝန်ကြီးဦးမြင့်ဇော်မှ ဒုတိယ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်ဆောင်ရွက်ပြီး အစိုးရကိုယ်စားလှယ်များအဖြစ် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၊ သစ်တောရေးရာဦးစီးဌာန၊ မြန်မာ့ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်း၊ သတ္တုတွင်းဦးစီးဌာန၊ ပြည်တွင်း အခွန်များဦးစီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုစာရင်းစစ်ချုပ်ရုံးတို့မှ အဆင့်မြင့်အရာရှိကြီးများ၊ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍမှ Total E & P Myanmar ၊ PC Myanmar (Hong Kong) Limited ၊ MPRL E & P Pte Ltd ၊ Gold petrol Joint Operating Company Inc ၊ CNMC Nickel Co.,Ltd ၊ Geo Mine Mineral Exploration & Mining Co.,Ltd. တို့မှ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သော ကရင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာလှုပ်ရှားမှုကွန်ယက်၊ Spectrum၊ ၈၈ မျိုးဆက် (ငြိမ်းချမ်း ရေးနှင့်ပွင့်လင်းလူ့အဖွဲ့အစည်း)၊ ပေါင်းကူး၊ စိမ်းရောင်စို-မန္တလေး/မြန်မာ-တရုတ် ပိုက်လိုင်းစောင့် ကြည့်ရေးကော်မတီ၊ ရွှေသဘာဝဓါတ်ငွေ့ လှုပ်ရှားမှုအဖွဲ့၊ ပံ့ပိုးကူညီပေးရေးအဖွဲ့၊ ထားဝယ်ဒေသဖွံ့ဖြိုး ရေးအသင်း (DDA)၊ စိမ်းလန်းအမိမြေ (Eco-Dev) တို့မှ ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပါသည်။²⁰

၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၃၀ ရက်နေ့ MEITI-MSG အစည်းအဝေး၌ ထပ်မံသဘောတူ ထောက်ခံခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် အဖွဲ့ဝင်လောင်းလျှောက်လွှာကို ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ မေလ ၄ ရက်နေ့တွင် တင်သွင်းခဲ့သည်။ ထိုလျှောက်လွှာကို လက်ရှိတွင် EITI Board အဖွဲ့ကသုံးသပ်လျက်ရှိသည်။²¹

EITI နှင့်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ အမြင်များ

အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများက မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာတွင် တွင်းထွက် သယံဇာတ တူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများ ပွင့်လင်းမြင်သာရေးဆောင်ရွက်မှု (EITI အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် လျှောက်ထားမည်ဟု ကြေညာခဲ့သည်။ Salai Ceung Lian Thaung "Nursery" group မှ Salai Ceung Lian Thaung မှ ပြောကြားခဲ့သည်မှာ-

"အစိုးရသည်သယံဇာတတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများ စောင့်ကြပ်ထိန်းညှိပေးသော နိုင်ငံတကာပညာရှင် များနှင့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများကို စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကော်မတီဖွဲ့စည်းရန် ဖိတ်ခေါ်ရလိမ့်မည်။ ၎င်းတို့သည် ထိုလုပ်ငန်းများတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစွာ လုပ်ဆောင်ပြီး ဒေသခံပြည်သူများနှင့် ထိုဒေသ

²⁰ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းထွက်သယံဇာတ၊ စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၊ available from:

<http://www.commerce.gov.mm/my/article> (accessed 30 May 2014)

²¹ MEITI-MSG submitted its candidature application, available from: www.myanmareiti.org [accessed 30 May 2014]

ရှိလုပ်ငန်းများမည်သို့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နိုင်သည်ကိုတွက်ချက်၍ အစိုးရက ထိုစီမံကိန်းများမှအခွန်ကို မည်မျှလက်ခံရရှိ၍ ကုမ္ပဏီများက အကျိုးအမြတ်မည်သို့ ရရှိမည်ကို တွက်ချက်ရသည်။"²²

ဘဏ္ဍာရေးနှင့်အခွန်ဝန်ကြီးဌာန၊ ဒုတိယဝန်ကြီးဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံ၏ EITI ကော်မတီ ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်သူ ဒေါက်တာမောင်မောင်သိမ်းက ပြောကြားခဲ့သည်မှာ " EITI အဖွဲ့ဝင်လျှောက်ထားရာတွင် နိုင်ငံတကာ ပညာရှင်များနှင့် သယံဇာတတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများ စောင့်ကြပ်ထိန်းညှိပေးသော အရပ်ဘက်လူ့ အဖွဲ့ အစည်းများ တွေ့ဆုံမည်"ဟု ပြောကြားခဲ့သည်။²³

"EITI အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ပြီးနောက်တွင် စောင့်ကြပ်ထိန်းညှိရေးအဖွဲ့များသည် အစိုးရနှင့်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ကုမ္ပဏီ များ၏ ငွေစာရင်းများနှင့် ရသုံးငွေခန့်မှန်းခြေများကို ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲရပါမည်ဟု" Salai Ceung Lian Thaug က တွက်ဆထားသည်။²⁴

သယံဇာတတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများ စောင့်ကြပ်ထိန်းညှိပေးသော အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ က စေလွှတ်လိုက်သူများကို လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးပြီးနောက် EITI အုပ်ချုပ်ရေးကော်မတီကို ဖွဲ့စည်း မည်။ တစ်ပြိုင်နက်တည်း ထိုကော်မတီသည် နော်ဝေတွင်ရှိသော EITI ၏ ရုံးချုပ်၌ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် လျှောက်ထားမည်ဖြစ်သည်။ ထိုသူများသည် (၁၈) လပြီးနောက် နိုင်ငံ၏အစီရင်ခံစာကိုတင်သွင်း ရန်လိုအပ်သည်။ ထိုအစီရင်ခံစာကိုအခြေခံ၍ မြန်မာနိုင်ငံကတင်သွင်းလိုက်သောအဖွဲ့ဝင် လျှောက်လွှာ ကို EITI က ဆုံးဖြတ်ပေးလိမ့်မည်။²⁵

EITI အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ပြီးနောက် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများသည် အစိုးရ၏စီမံကိန်းများတွင် လေ့လာ သုံးသပ်ရန် အခွင့်အာဏာရရှိလာလိမ့်မည်။ ဒေသခံပြည်သူများအပေါ်တွင်လည်း အကျိုး သက်ရောက်မှုများရှိလာမည်။ ၎င်းတို့သည် ဒေသခံပြည်သူများ၏ တောင်းဆိုသံများနှင့်အစိုးရ၏ လုပ်ငန်းစီမံချက်များ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်သင့်မသင့်ကို ဆွေးနွေးမှုများကျင်းပပြုလုပ်နိုင်သည်။ ထို့အတူအစိုးရ၏လုပ်ငန်းစီမံချက်များကို ကန့်ကွက်ရန် အခွင့်အာဏာရှိနိုင်မည်ဖြစ်သည်။²⁶

EITI မှ နိုင်ငံများ၏ သဘာဝအရင်းအမြစ် စီမံအုပ်ချုပ်မှုအပေါ် သုံးသပ်ချက်များ

EITI အားအသုံးပြုသော နိုင်ငံများတွင် ၎င်းတစ်ခုထဲမှ သဘာဝအရင်းအမြစ် စီမံအုပ်ချုပ်မှုအား တိုးတက်စေသည်ဟု တထစ်ချမပြောနိုင်သေးပါ။ လေ့လာတွေ့ရှိချက်များအရ EITI ဖွဲ့စည်းဆောင် ရွက်မှုသည် Corruption Perceptions Index (အကျင့်ပျက်မှုအပေါ် ပြည်သူများ၏ ထင်မြင်မှုအညွှန်း) တွင် ပိုမိုကောင်းမွန်လာမှုနှင့် ဆက်စပ်နေပုံပေါ်သည်။²⁷ သို့သော် နိုင်ငံအနည်းငယ်သာလျှင် EITI စည်းမျဉ်းအပြည့်အစုံအား အောင်မြင်သည်ဖြစ်ရာ စည်းမျဉ်းများလိုက်နာပြီးနောက်တွင် အကျိုးရှိသော အပြောင်းအလဲများဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်သည်/မဖြစ်ပေါ်သည်ကိုမပြောနိုင်ပါ။ EITIနှင့် ထိုအကျိုးရှိသော

²² Myanmar to apply for EITI membership, available from: www.mizzima.com [accessed 31 May 2014]

²³ Ibid

²⁴ Ibid

²⁵ Ibid

²⁶ Myanmar to apply for EITI membership, available from: www.mizzima.com [accessed 31 May 2014]

²⁷ Otaviano Canuto and Matheus Cavallari, Natural Capital and the Resource Curse, The World Bank, May 2012, available from: <http://siteresources.worldbank.org/EXTPREMNET/Resources/EP83.pdf>

အပြောင်းအလဲများကြား ဆက်စပ်မှုကိုလည်း မပြသနိုင်ပါ။ ထိုပြောင်းလဲမှုများသည် နိုင်ငံတွင်းအခြားသောဆောင်ရွက်ချက်များ၏ အကျိုးရလဒ်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

၂၀၁၃ခုနှစ်မှ ပညာရေးဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်တွင်လည်း EITI နှင့် အခြားဆင်တူပရောဂျက်များအား စတင်မိတ်ဆက်အသုံးပြုသော နိုင်ငံများတွင် “၎င်းတို့မှ နိုင်ငံ၏ငွေကြေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်များနှင့်ပိုမိုကောင်းမွန်သော ဝင်ငွေခွဲဝေမှုအားထောက်ပံ့ပေးသည်”ဟု “ပြသနိုင်သော နိဂုံးချုပ် အထောက်အထားများမရှိပါ”။ ဆောင်းပါးမှ အကျိုးကျေးဇူးများအား သက်သေပြလိုပါက ထိုစနစ်အား ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ သုံးသပ်ထားသောအချက်အလက်များ၊ ခြုံငုံဘတ်ဂျက် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုအပေါ် ပို၍အာရုံစိုက်မှုနှင့် EITIအားအသုံးပြုနေသော နိုင်ငံ၏အချက်အလက် အကြောင်းအရာများအား ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ နားလည်မှုတို့ လိုအပ်ပါသည်။

သို့လင့်ကစား EITI ဆောင်ရွက်ချက်များမှ စီမံအုပ်ချုပ်မှုအား တိုးတက်စေသည်ကို ပြသသော ဥပမာအချို့ရှိပါသည်။ ထိုတိုးတက်မှုများသည် EITI မှုဖော်ဆောင်သည့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု များပြားလာမှု၏ အကျိုးရလဒ်တော့ မဟုတ်ပါ။ EITI ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်မှုသည် “အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် အစိုးရအားတာဝန်ယူစေရန် စွမ်းဆောင်နိုင်မှု၊ လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းမှ အစိုးရအား လွှမ်းမိုးလာနိုင်စေရန် လမ်းကြောင်းများဖွင့်ပေးမှုနှင့် အကျင့်ပျက်မှုတိုက်ဖျက်ရေး ဆောင်ရွက်ချက်များအား ပျံ့နှံ့စေမှု”တို့အား ဖြစ်ပေါ်စေသည့် အခြားသောအပြောင်းအလဲများဆီသို့ ခေါ်ဆောင်သွားခြင်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။²⁸

မကြာသေးမီက လေ့လာမှုအရဖော်ပြထားသည်မှာ EITI အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ပိုမိုကောင်းမွန်သော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ၊ အစိုးရနှင့်တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအား အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိသော်လည်း အကျင့်ပျက်မှုများကို လျော့ပါးသွားနိုင်သော ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်း မရှိပါ။

သုတေသနပညာရှင်မှ လေ့လာတွေ့ရှိချက်မှာ-

- နိုင်ငံအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ သဘာဝသယံဇာတအရင်းအမြစ်များကို ထိထိရောက်ရောက်သုံးစွဲရန် နိုင်ငံ၏စွမ်းရည်ကို အကဲဖြတ်ခြင်းသည် အဖွဲ့အစည်းများ၏ အဓိကအရည်အသွေးဖြစ်သည်။
- သီအိုရီအားဖြင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုများများရှိလေ၊ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးရေးတိုးတက်မှု မြင့်မားလေ ဖြစ်သည်။
- သဘာဝအရင်းအမြစ် ထုတ်ကုန်ပစ္စည်းများသည် ပြည်တွင်းအသားတင် ထုတ်လုပ်မှုဝင်ငွေ (GDP) ၏ ၂၆% အထက်ကျော်လွန်နေလျှင် ပြည်တွင်းပဋိပက္ခများ အန္တရာယ် ၂၂.၅% တိုးပွားလာနိုင်သည်။

²⁸ Liz David-Barrett and Ken Okamura, The Transparency Paradox: Why do Corrupt Countries Join EITI?, European Research Centre for Anti-Corruption and State Building, November 2013, Available from: <http://eiti.org/files/The-Transparency-Paradox.-Why-do-Corrupt-Countries-Join-EITI1.pdf>

- ပညာရှင်များ၏လေ့လာသုံးသပ်မှုနှင့် EITIပူးပေါင်း၍ ပြဿနာရပ်တစ်ခုကို တင်ပြထားပါ သည်။ ၎င်းမှာနိုင်ငံ၏ တွင်းထွက်သယံဇာတများအားလုံး၏ ဝင်ငွေကိုခြုံငုံဖော်ပြခြင်းထက် တစ်ခုချင်းစီ ကို သီးသန့်ဖော်ပြခြင်းက ကောင်းမွန်မည်ဟု တင်ပြထားပါသည်။²⁹

မြန်မာ့သဘာဝ သယံဇာတများ တူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေး လုပ်ငန်းများ၏ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု

နိုင်ငံတကာအစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည့် ဝင်ငွေစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့မှ သဘာဝ သယံဇာတများ တူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများ စီမံအုပ်ချုပ်မှုအရည်အသွေးအား နိုင်ငံပေါင်း (၅၈)နိုင်ငံအတွက် လေ့လာသုံးသပ်ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် အနိမ့်ဆုံးဖြစ်သည်ဟု သုံးသပ်ခဲ့ပါသည်။ သဘာဝအရင်းအမြစ်များ စီမံအုပ်ချုပ်မှုအညွှန်း ၂၀၁၃ အစီရင်ခံစာတွင် ဤလုပ်ငန်းပိုင်းတွင် ပွင့်လင်း မြင်သာမှု အလွန်နည်းပါးပြီး လာဒ်စားမှု၊ အလွဲသုံးစားလုပ်မှုများအတွက် စိုးရိမ်စရာများ ဖြစ်စေသည်ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။³⁰

သဘာဝအရင်းအမြစ်များစီမံအုပ်ချုပ်မှုအညွှန်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံကောင်းမွန်စွာမဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်မှာ အောက်ပါအကြောင်းအရာများအပါအဝင်အခြားကိစ္စအရပ်ရပ်ကြောင့်ဖြစ်ပါသည်ဟုဖော်ပြထားပါသည်-

- ဥပဒေပြုရေးမှ တူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးလိုင်စင်ပြုလုပ်ခြင်းအဆင့်ဆင့်အားဖော်ပြထားမှုမရှိခဲ့ခြင်း။
- တူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ပတ်သက်သော “သတင်းအချက်အလက်များ လုံးဝ နီးပါးမရှိခဲ့ခြင်း”။
- လွှတ်တော်မှ “ရှင်းလင်းသောလေ့လာစစ်ဆေးသုံးသပ်မှု အခန်းကဏ္ဍမရှိခဲ့ခြင်း”။
- စာရင်းစစ်ချုပ်ရုံးမှ စစ်ဆေးမှုပုံစံအဆင့်ဆင့်နှင့် အစီရင်ခံစာများအားအများပြည်သူသိစေရန် ထုတ်ပြန်ကြေညာမှုမရှိခဲ့ခြင်းသို့မဟုတ် လွှတ်တော်သို့ “စနစ်တကျတင်ပြမှု” မရှိခဲ့ခြင်း။
- နိုင်ငံပိုင်တူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းအချို့မှ “အစီရင်ခံစာထုတ်ပြန်ကြေညာမှုမရှိခဲ့ခြင်း”။

အချို့သောစာချုပ်ပါ အသေးစိတ်အချက်အလက်များအား ထုတ်ပြန်ထားသော်လည်း ပွင့်လင်း မြင်သာမှုနှင့် အကျင့်ပျက်မှုတိုက်ဖျက်ရေး စည်းရုံးလှုံ့ဆော်သူများက ပိုမို၍သတင်း အချက်အလက်များ ထုတ်ပြန်ရန်လိုအပ်သေးကြောင်း ပြောကြားထားပါသည်။ ဤကဲ့သို့သတင်းအချက်အလက်များ ထုတ်ပြန်ခြင်းသည် အစိုးရ၏ “ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ စည်းရုံးပြောကြားထားခြင်း၏ လက်တွေ့အဖြစ်မှန်အားထင်ဟပ်မည်” ကို စမ်းသပ်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု စည်းရုံးလှုံ့ဆော်သူတစ်ဦးမှ ပြောကြား ထားပါသည်။³¹

²⁹ Liz David-Barrett and Ken Okamura, The Transparency Paradox: Why do Corrupt Countries Join EITI?, European Research Centre for Anti-Corruption and State Building, November 2013, Available from: <http://eti.org/files/The-Transparency-Paradox.-Why-do-Corrupt-Countries-Join-EITI1.pdf>

³⁰ Myanmar Report, The 2013 Resource Governance Index, Revenue Watch Institute, viewed 1 June 2014, available from: www.revenuewatch.org/sites/default/files/country_pdfs/myanmarRGI2013.pdf

³¹ Burma Awards Offshore Oil and Gas Deals to Foreign Firms, The Irrawaddy, 26 March 2014, available from: www.irrawaddy.org/business/burma-awards-offshore-oil-gas-deals-foreign-firms.html

သတိပြုရန်

ဤသတင်းအချက်အလက်သည် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များအား ၎င်းတို့၏ လွှတ်တော်ဆိုင်ရာ တာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် အထောက်အကူပြုရန်အတွက် ဖြစ်ပါသည်။ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စ တစ်စုံတစ်ခုအတွက် အသုံးပြုရန်မဟုတ်ပါ။ အချိန်နှင့်တပြေးညီ နောက်ဆုံးရသတင်းဖြစ်မည်ဟု သတ်မှတ် မထားသင့်ပါ။ ဤအချက်အလက်များအား တရားဝင် သို့မဟုတ် ပညာရှင်ဆိုင်ရာအကြံပေးချက်အဖြစ် မသတ်မှတ်သင့်ပါ။ အထူးအကြံပေးချက် သို့မဟုတ် သတင်းအချက်အလက်များလိုအပ်ပါက အရည် အသွေးပြည့်မီသော သင့်လျော်သည့် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်နှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်သင့်ပါသည်။ လွှတ်တော် သုတေသနဝန်ဆောင်မှုသည် စာတမ်းတိုများတွင် ပါဝင်သောအကြောင်းအရာများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များ၊ လွှတ်တော်ဝန်ထမ်းများနှင့် ဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်ပေးနိုင်ပါသည်။ အများပြည်သူနှင့် ဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်ခြင်းမရှိပါ။

သုတေသနလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ စုံစမ်းမေးမြန်းမှုများပြုလုပ်ရန် (သို့မဟုတ်) သုတေသနဌာနအားလာရောက်လေ့လာရန်
အောက်ပါလိပ်စာအတိုင်း ဆက်သွယ်နိုင်ပါသည် -
သုတေသနဌာန -

ပြည်သူ့လွှတ်တော် C ဆောင် - ဒုတိယထပ်
တယ်လီဖုန်း - ၀၆၇-၅၉၁၂၈၄
၀၆၇-၅၉၁၂၈၅